

Vaste commissie voor Justitie uit de Tweede Kamer
der Staten-Generaal

Datum
5 november 2018

Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Ons kenmerk
TLD
/U201801003

Onderwerp
Ondermijning

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie Justitie en Veiligheid,

Op 14 november aanstaande spreekt u met de minister van Justitie en Veiligheid over de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Wij willen u ter voorbereiding op dit overleg een aantal zaken meegeven die voor ons van essentieel belang zijn om de aanpak van ondermijning duurzaam te verstevigen en te borgen.

Dit Kabinet toont een grote ambitie om ondermijnende criminaliteit aan te pakken. Dit blijkt ook uit de brief van de minister van Justitie en Veiligheid dd. 11 juli 2018. Deze ambitie steunen wij omdat wij in de praktijk zien wat de omvang is van deze criminaliteitstak en wat het effect hiervan is op inwoners en ondernemers in onze gemeenten. Het is zaak dat de beschreven ambities snel worden omgezet in daadkrachtig optreden. Dat vergt snelheid, lef en durf. Twee hoofdpunten willen wij onder uw aandacht brengen. Deze betreffen de juridische knelpunten waar wij in onze praktijk tegen aan lopen waar wetgeving voor nodig is en de benodigde structurele financiering om te zorgen voor een blijvende borging van de aanpak. De huidige financiële stimulans van drie jaar is onvoldoende om een blijvend effect te creëren.

Wetgeving

De opsomming van wetgevingstrajecten laat zien dat de minister serieus werk wil maken van de juridische kant van het verbeteren van de aanpak van ondermijning. In het besef dat niet alle wetgevingswensen tegelijk kunnen worden opgelost, ervaren wij dagelijks in ons werk de juridische knelpunten die wij eerder in de Proeve van Wetgeving hebben geadresseerd. Voortgang realiseren

op de wetgevingsagenda is daarom urgent; de overheid moet zich beter wapenen tegen ondermijnende criminaliteit en het aanpassen van wetgeving is daarbij geen wens, maar een absolute randvoorwaarde. Ons pleidooi voor wetgeving gaat niet over de vraag of het bestuursrecht of het strafrecht of het fiscaal recht versterkt moet worden. Ons pleidooi gaat over een sluitende integrale aanpak die de burger beschermt tegen de ondermijnende effecten van de georganiseerde criminaliteit en het verbeteren van het bestuurlijke aandeel daarin.

Rechtstatelijk borgen rol gemeenten ondermijning: intragemeentelijke informatiedeling

De minister gaat kort in op misschien wel het grootste knelpunt dat gemeenten momenteel ervaren in de bestuurlijke aanpak van ondermijning: de informatie-uitwisseling binnen de gemeentelijke organisatie. De minister verwijst in de brief naar zijn verzoek tot voorlichting aan de Raad van State, wij wachten momenteel op dit advies.

De veelheid van taken van zowel de burgemeester als het college van burgemeester en wethouders zouden veel meer vanuit een intern integrale aanpak uitgevoerd moeten kunnen worden, mede gelet op de diverse verbanden tussen die taken. De "linkerhand weet vaak niet wat de rechterhand doet of mag dit niet weten" wat ten koste gaat van de effectiviteit en efficiency. Signalen door medewerkers van verschillende diensten binnen een gemeente kunnen – als ze bij elkaar gebracht worden – duiden op ondermijnende criminaliteit. Ook is het risico aanwezig dat gemeenten onbewust criminelen in de kaart spelen (bijvoorbeeld door een BRP inschrijving te doen of een subsidie te verstrekken), omdat binnen de organisatie aanwezige informatie niet bij elkaar gelegd mag worden.

Dit werkt ook door naar de wijze waarop een gemeente deel kan nemen aan een RIEC. Feitelijk blijven we spreken over meerdere diensten binnen de gemeente die alle afzonderlijk van elkaar informatie aan partners in een samenwerkingsverband kunnen geven, maar dat niet rechtstreeks aan elkaar mogen doen binnen de eigen organisatie. Dit blijven wij een ongewenste situatie vinden. Wij pleiten er daarom voor de huidige werkwijze van de bestuurlijke aanpak van ondermijning zodanig wettelijk te regelen dat de daarbij behorende informatie-uitwisseling ook tot stand kan komen. Door gemeenten op deze manier te equiperen in het signaleren, voorkomen en aanpakken van ondermijnende criminaliteit kan een stap gezet worden in de versterking van de aanpak. Voor ons is daarmee niet de vraag 'of' een en ander geregeld moet worden, maar 'hoe' dit het beste geregeld kan worden. Op dit punt vragen wij daadkracht van Kabinet en Kamer. Het conceptwetsvoorstel gegevensverwerking waarop wij onlangs een consultatiereactie hebben gegeven, lost dit probleem niet op.

Stoplichtmodellen

In zijn brief gaat de minister in op de stoplichtmodellen. Het resultaat is dat de minister aangeeft geen ruimte te zien om dit juridisch op een juiste wijze mogelijk te maken. Dit betekent dat een werkwijze die er direct toe leidde dat overheid en bedrijfsleven gezamenlijk verantwoordelijkheid konden nemen om criminaliteit uit branches te weren, niet langer mogelijk is. In plaats van een versterkte aanpak is hierdoor sprake van een achteruitgang. Hoewel de minister aangeeft ten aanzien van de autoverhuurbranche in gesprek te zijn over alternatieve oplossingen, valt de voortgang tegen. Slechts een gedeelte van de problematiek lijkt opgelost te kunnen worden, als dit überhaupt het geval zal zijn. Andere branches waar met een dergelijk instrument werd gewerkt, zoals de (verhuur)makelaars, woningcorporaties en gemeentelijke deelnemingen die vastgoed bezitten of beheren – die bij twijfel over een kandidaat huurder een stoplichtadvies aan konden vragen bij politie – hebben eveneens baat bij een alternatieve oplossing. In dit traject is nog geen

voortgang zichtbaar. Dit verontrust ons, aangezien we met dergelijke instrumenten twee doelen dienden. Enerzijds het bestrijden van criminelen door barrières op te werpen op terreinen waar zij afhankelijk zijn van legale structuren. Anderzijds omdat we hiermee de maatschappij weerbaarder maken. Bewustwording creëren en gezamenlijk (publiek en privaat) verantwoordelijkheid nemen is een belangrijk ingrediënt uit de Toekomstagenda aanpak ondermijning.

iCOV

Wij willen u wijzen op hetgeen de minister vermeldt ten aanzien van de motie van Kamerlid Kuiken over iCOV. Het klopt dat de FIOD voor haar eigen taak en als het opsporingsbelang zich er niet tegen verzet, informatie kan delen met het RIEC, inclusief iCOV rapportages. Om de informatie te kunnen delen moet de FIOD wel een eigenstandig opsporingsbelang hebben. Het probleem zit nu juist in het delen van informatie als er geen specifiek FIOD-opsporingsbelang is (bijvoorbeeld vanwege het ontbreken van beschikbare capaciteit). Dat mag nu niet en is wel wenselijk om vitale schakels in criminele netwerken beter aan te pakken. Er moet dus een verruiming komen van mogelijkheden om iCOV informatie te delen met het RIEC en met de gemeenten, zodat dit niet beperkt is tot 'passend binnen de eigen taak van de FIOD'. Een andere oplossing kan ook zijn dat de RIEC's of de gemeenten zelf iCOV informatie kunnen opvragen.

Bibob

In de consultatieversie van het concept wijzigingsvoorstel van de wet Bibob zien wij dat belangrijke elementen die door ons zijn aangedragen in de Proeve van wetgeving nu niet verwerkt lijken te worden. Hierdoor wordt de effectiviteit van de aanpak van ondermijning vanuit bestuurlijk perspectief beperkt. Twee zaken brengen wij onder uw aandacht. Wij pleiten voor meer ruimte voor eigen onderzoek door gemeenten zelf, helemaal nu voorgesteld wordt het landelijk bureau een eigenstandige afweging te laten maken of een zaak wel of niet wordt opgepakt. Daarnaast vinden wij dat vergunningaanvragers die in een gemeente geen vergunning krijgen vanwege een ernstig gevaar, een soortgelijke vergunning ook niet in een andere gemeente horen te kunnen krijgen. Daarvoor is het nodig dat informatie uit een Bibob onderzoek die heeft geleid tot een dergelijk oordeel kan worden gedeeld tussen gemeenten. Wij pleiten er daarom voor ten aanzien van derden bij het Bureau Bibob op te kunnen vragen of deze al eerder zijn onderzocht in welke hoedanigheid dan ook, en indien dat het geval is, wat hiervan de uitkomst was. Tot slot krijgen wij steeds meer signalen vanuit gemeenten dat adviesaanvragen in toenemende mate niet tijdig worden afgehandeld door het landelijk bureau Bibob, dat kampt met achterstanden.

Financiering

Alle regio's en landelijke partijen hebben inmiddels versterkingsplannen gemaakt om uit het ondermijningsfonds te laten financieren. Het uitvoeren van deze plannen zal een impuls geven aan het versterken van de aanpak van ondermijning de komende drie jaren. Ondermijnende criminaliteit vraagt om een langdurige inzet wil het effectief zijn, daarom is structurele financiering van belang. Het huidige incidentele karakter van het ondermijningsfonds zorgt echter dat het slechts een tijdelijke impuls zal zijn. Wij hebben grote zorgen over de aard en omvang van ondermijnende criminaliteit en onderstrepen daarom nogmaals de noodzaak om tot een substantieel structureel fonds te komen. Gegeven de nu zichtbare aard en omvang van deze vormen van criminaliteit is het nodig om meerjarig en structureel te investeren in de aanpak. Ook binnen gemeenten vraagt dit om grote investeringen in capaciteit, bijvoorbeeld op het gebied van bestuurlijk juridische handhaving. Alleen met structurele financiering kan de capaciteit structureel versterkt worden, zowel op het gebied van intelligence als op het gebied van (strafrechtelijke, bestuurlijke en financiële) handhaving en opsporing. We moeten niet alleen aan de achterkant repressief optreden,

maar juist ook aan de voorkant van het probleem komen. Daartoe is ook meer zicht op de werkwijzen en de businessmodellen van criminelen nodig. Dit kan alleen met gerichte structurele capaciteit en financiering worden gerealiseerd. De tijdelijke impuls van 100 miljoen euro is hiervoor niet voldoende.

Revolverend fonds

De Regioburgemeesters hebben eerder aan uw commissie het rapport van Berenschot toegezonden (mail 18 mei 2018) dat in onze opdracht is vervaardigd. Uit dit rapport blijkt dat omringende landen reeds werken met vormen van revolverende fondsen tegen (vormen van) ondermijnende criminaliteit en dat dit ook in Nederland kan. Voor ons is het daarbij van belang dat een dergelijk fonds een forse impuls kan bieden aan zowel het zichtbaar maken dat criminaliteit niet mag lonen, het zichtbaar teruggeven van dergelijk vermogen aan de maatschappij als aan het versterken van de aanpak van ondermijnende criminaliteit in algemene zin.

Wij zijn uiteraard graag bereid nadere toelichting te geven op deze brief, het Berenschotrapport over een revolverend ondermijningsfonds of de Proeve van Wetgeving.

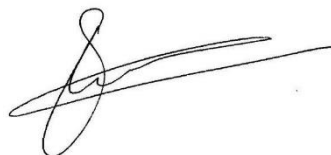
Hoogachtend,

P.E.J. den Oudsten

Portefeuillehouder ondermijning
Regioburgemeesters

Th.L.N. Weterings

Voorzitter commissie Bestuur en
Veiligheid VNG

